

SENDİKALARIN DAHİLÎ İDARESİ

Bahir Ersoy

Istanbul Tekstil ve Örne Sanayii İşçileri
Sendikası Başkanı

Sendikalar «müşterek menfaatlerin korunması için kurulan meslek teşekkülleri» dir.

Sendikaların kuruluş ve sevki idarelerinde iki unsur büyük önem taşır :

I — Yazılı kaideler :

Yazılı kaideler Türk mevzuatına dahil kanunlardan konumuzla ilgili olanlarla bu kanunlara istinat eden sendika tüzüğüdür.

a) Kanunlar :

Sendikalar 5018 sayılı «İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkındaki Kanun» a göre kurulurlar. Bu kanunda bulunmayan hususlarda 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu ile Medenî Kanun hükümlerine tâbidirler.

b) Sendika tüzüğü :

Nizam ve kaideler bütünüdür. Sendikaların yasalarıdır. Tüzsüksüz sendika olmaz ve kurulamaz. Sendikaların idarelerinde tüzüklerinin karakteri mühim rol oynar. Tüzükler de sendikaların kuruluşundaki unsurlar birbirlerine âhenktar bir şekilde olmalıdır. Eğer kuruluş muntazam, bürolar veya vazifeliler arasındaki münasebetler akıcı olmazsa, o sendika, boş bir varlık haline düşer. Üyelerine fayda sağlamaz. Kuruluş mükemmel olursa, o sendika, üyeleri için gurur vesilesi olur. Etrafına üyeler ve hayranlar toplar. Binaenaleyh tüzüğün karakteri sendikanın kaderidir, dense yeridir.

Tüzük nasıl olmalıdır ?

Kanunun istediği şartlar dışında ve onlara muvazi olarak tüzükler sunları da ihtiva etmelidir :

a) Demokratik esaslara uygun tatlı bir merkeziyet sistemi benimsenmelidir. Üyelerin idare üzerindeki murakabelerini temin ederken, diğer taraftan icra organının «müşterek menfaatlerin ta hakkuku için» lüzumlu otoriteyi kurmasına imkân verilmelidir.

b) İcra organı, zaman ve şartların icabına göre sendika bünyesini münasip tedbirlerle takviye imkânına sahip olmalıdır. Meselâ, idareciler lüzumuna göre bazı ihtisas büroları kurabildikleri gibi, mevcutlardan, devresini bitirip âtil kalmışları da ilga edebilmelidir.

c) Başkan, başkan vekilleri, genel sekreter, muhasip, veznedar v.s. gibi vazifelilerin vazifelerinin ve salâhiyetlerinin başlangıç ve bitim noktalarını sarahatle göstermeli, salâhiyet tecavüzlerine meydan vermemelidir.

d) Vezne murakabe sistemi iyi kurulmalıdır. Gelişen, kasa mevcudu artan sendikalarda, seçimle gelen idareciler sadece itâ âmiri olmalıdırlar. Kasa anahtarı teminat akçesine bağlanmış veya kefalete raptedilmiş, ücretli memurlarda bulunmalıdır. Para işi devamlılık ister. Seçimle gelecek idareciler muvakkattır. Aynı zamanda seçimle gelenler, sendikanın idarî işlerinin tesisi ile kâfi miktarda meşgul olurlar. Bu bakımdan da kendilerini kasanın günlük para işleri ile vazifelendirmek sendikanın umumî hizmetlerine az vakit ayırmalarına sebep olur ki bu da sendikanın zararına netice verir.

II — Beşerî unsur :

Tüzük ne kadar mükemmel olursa olsun, kuruluşu göre elemanlar bulunup, kadrolarda vazife görmeleri sağlanmazsa o sendika yine verimli olamaz. Şu halde tüzüklere idarecilerin intibakı sağlanarak iki mükemmellik bir araya getirilirse iyi bir sendika teşekkül etmiş olur. Şu halde üye ve idareci ile beşerî unsurun durumu nedir ?

A — Beşerî unsurun intibakında dikkat edilecek hususlar :

a) Sendikayı içeride ve dışarıda temsil vasfı olmalıdır. Memleketin iktisadî ve sosyal akışını takip edebilmeli, mensup olduğu sendikanın üyeleri ile idarecileri arasında ,ayrıca idarecilerin birbirleri ile münasebetlerinde nâzım rol oynayıp, derleyip toplayabilmelidir. Sendikanın bütünlüğüne nüfuz edebilmeli, bazan en yakınlarından kendisine hareketler müteveccih olduğunu gördüğü halde, davranışlarındaki muvazeneyi bozmamalıdır. İdareyi bir kadro idaresi haline getirmeli, ferdî sıyrılıp, bencil iddia ve reklâmlardan kaçınmalıdır. Kabiliyeti ile sendikaya kuvvet katabilmeli, fakat kendi değerini sendikadan aldığı bilmelidir. Takipçi olmalıdır.

b) Başkan vekilleri, bunlarda da başkandaki vasıfların bir çoğu olabilmelidir.

c) Genel sekreter, yazışmayı, büroları idare ve âhenkleştirme kabiliyeti olanlar arasından seçilmeli, sempatik olmalı, karşılıklı dayanışmayı bilmelidir. Bürosu işlemeyen bir sendikanın idarecileri ne kadar kuvvetli olursa olsun, hareket verimli olamaz. Bir sendika içinde genel sekreterlik ağır ve mes'uiyetlidir. Bu husus memleketimizde az takdir görmüştür. Ama zamanla önemi anlaşılacaktır.

d) Muhasip, muhasebeden anlıyan, mütecessis ve takipçi kimselerden seçilmelidir.

e) Veznedar, kasayı çocuğu gibi muhafaza edebilecek, paraya hırsı olmayan kimseler arasından ayrılmalıdır. Bir sendikanın vezne emniyeti mühimdir.

f) İdare heyeti, mevzuata hâkim, kendi meselelerini tenkit süzgecinden geçirmesini bilen, tahlil kudreti olan, hâdiseleri münakaşa ederek salim neticeye erişen, mevzuat dahilinde sert, az sert, mûtedil v.s. gibi değişik mizaçta, fakat sendika ülküsüne bağlı zevattan mürekkep olmalıdır.

g) Denetim kuru'u, çok mütecessis, buna mukabil müsama-hasız fakat çok sakin ve sendikanın umumî durumunu münakaşa edebilecek, muhasebeden anlayan, sendika politikası üzerinde kanaat sahibi kimselerden seçilmelidir.

h) Haysiyet divanı, tecrübeli ve yaşlı elemanlar arasından, başkalarının tesirinden uzak, kendi vicdanından gelen sese göre karar verebilecek zevattan teşekkül etmelidir.

i) Bürolar, sendikanın hayatiyetidirler. En ileri büroya sahip sendika en ileri göz dolduran sendikalar arasında görünür. Bürolarda ilmî çalışmaya mütehasısların vazifelendirilmesine hattâ gelirin müsaadesi nisbetinde, ücretli mütehasıslar istihdamına önem verilmelidir.

1) Üyeler, üyelik mükellefiyetini yerine eksiksiz getirip, iyi iş istemelidir. Talep mekanizmasını çalıştırırken mümkün mertebe imkânları ölçerlerse sendikalar için çalışmak çok daha kolay olur. Kötü idarecileri kongrede tasfiye etmelidirler. Bazan kötü niyetli işverenlerin, sendikaların içinde mâneviyat kırıcı propaganda yapabilecekleri düşünölmelidir.

B — *Dahilî idarede sendikacılar neye dikkat etmelidir ?*

Böylece tüzük ve tüzüğü yürütecek elemanların birbirlerine itibaklarından sonra diğer mühim bir mesele de elemanların davranışlardaki düzendir. Şimdi bu konudaki düşüncelerimi sıralayacağım :

a) Sendikanın her mensubu, tüzük hükümlerine harfiyen riayet etmelidir.

b) Organlarda görev alanlar yetkileri dışına çıkmamalıdır. Kademeler arasındaki münasebet samimiyet ve güvenle hârelenmiş, resmîyet içinde cereyan etmelidir. Ekip çalışması yapılmalı, birbirini kaydırma düşüncesine kapılmamalıdır. Vazife icabı bir üst kademede idareci, kendisinden sonraki kademelerde bulunan arkadaşlarına şefkat, yukarıdakilere hürmet göstermelidir. Hürmet edilen kendini insan üstü bir yaratık sanmamalı. Aksi halde hürmetlerin kaybolduğu günü görür ve hüsrana uğrar. Kendi hüsrana uğramakla da kalmaz, bundan sendika zarar görebilir.

c) Sendika idarecileri, herhangi bir işveren nezdinde üyelerinin müdafaasını yapacak vazifelileri ayırırken, muhatabın tutumuna göre davranış gösterecek, her halükârda kanundan ayrılmamak şartıyla neticeyi alacak kimseleri seçmeye dikkat etmelidirler. Burada kanundan ayrılmamak ifadesi, heyecana kapılıp, hissini seline mağlûp olmayacak şahıslar mânasında kullanılmıştır. Zira beşer hatâ yapabilir ama sendikacı en az hata yapan olmalıdır. Tathlıktan anlayan munis, kanun çerçevesi dahilinde sertlikten anlıyanın karşısına ona uygun münakaşacı gönderilmelidir. Bu

ve buna benzer hususlara dikkat etmek suretiyle idareciler, bir dâvayı daha yönetim kurulunda müzakere edip karara bağladıkları zaman büyük miyasta halletmiş olurlar. Sendikacı müzakereye giriş tarzı ile daha başlangıçta kendisini haklı gösterebilmelidir. Bunun için takip edilecek her konu enine boyuna tetkike tâbi tutulup, hak mesnetleri iyi tesbit olunmalıdır. Haksız konular için sendikacı savunma yapmamalıdır.

d) Sendika idarecileri umumun menfaatleri karşısında kendi menfaatlerini peşin unutan insanlardır.

e) Sendika idareciler kadrosunda hükümet edenlere karşı dikkatli ve mütecessis olmak ruhf beraberliği de şarttır.

Mazide bu hâleti ruhiyenin noksanlığı yüzünden sendikalarımızın çok kritik devreler yaşadığı hatırlanırsa, bu konunun önemi kolaylıkla anlaşılır.

f) İdareciler içinde kötü ruhlu insanları çabucak bulup teşhir ederek tasfiyeye uğratmalıdırlar. Aksi takdirde sendikanın hareketleri başlamadan akamete uğramak talihsizliğine uğrayabilir. Neticede işçiler zarar görebilirler.

g) İdareciler, sendikaya parti politikası sokanlara müsamaha etmemelidirler. Herkes ayrı ayrı partilere mensup olabilir. Lâkin sendika çatısı parti politikasının fikir meydanı yapılamaz. Şayet olursa sendikalar parçalanır. Bu mücadele işyerlerine sirayet eder, millî istihsale zarar verir. Ayrıca sendikalar müşterek meslek menfaatlerini koruyamaz hale gelirler, dolayısıyla işçi zarar eder. Şu halde zarar ikili olmaktadır. Hem millet, hem işçi neticeden mutazarrır. Bu hal kötüdür. Bu hal ürkütücü ve fecidir. Hiçbir idareci buna müsaade edemez.

h) İdareciler işçiye hizmet edeni, hizmet ettiği müddetçe hoş karşılamalı, ona «dosta dostluk» düsturu gereğince davranış göstermelidir. Kanaatimi kat'iyetle ifade edeyim ki, Türk sendikalarının kuruluş felsefeleri «Grev ve Kollektif akde dayanan hür sendikacılıktır». Hareket felsefeleri ise «dosta dostluk» olmalıdır. Sendika idarecileri bu anlayış içinde gelişmelidirler. Sendikanın iş bünyesinde buna göre bağlanış sağlanmalıdır.

i) Sendika idarecileri, muhatabına itimat ve huzur telkin edici, psikolog olmalıdırlar. Müracaat bürosuna şikâyetlerini söyleme-

ğe geien bir işçi, orada bir dert ortağı ile karşılaştığını görmelidir. O bu halde rahatlayacaktır. İş de en kısa zamanda takip edilip, netice kendisine duyurulursa onu o sendikadan bir daha hiç kimse ayıramaz. Hattâ arkadaşlarını sendikaya kaydetmeğe çalışır.

1) Zaman zaman sendika yönetim kurullarında «üye olmayan işçilerin hakları da aransın, bu suretle işçiye sendikayı tanıtırız», bu fikre mukabil «Hayır. Sendikayı tanımayan işçi kalmadı. İş çıkınca sendikanın kapısını nasıl bulup, şikâyetini yapıyorsa, üye olmak arzusu olsa daha önceden gelir, üye olabilirdi. Binaenleyh üye olmayanın işine bakmıyalım.» diye münakaşalar olur. Benim kanaatimce ikinci tezi savunanlar haklıdır.

Amerika Maden İşçileri Sendikası Başkanı büyük sendikacı John Lewis'in dediği gibi: «Sendikalar istismarla mücadele ederler, üyelerinin aidatları ile yaşarlar. O halde aidat ödemeyen işçinin hakkını arıyamazlar. Ararlarsa, aidat ödeyenleri, ödemeyenlere istismar ettirmiş olurlar ki, buna hakkımız yoktur.»